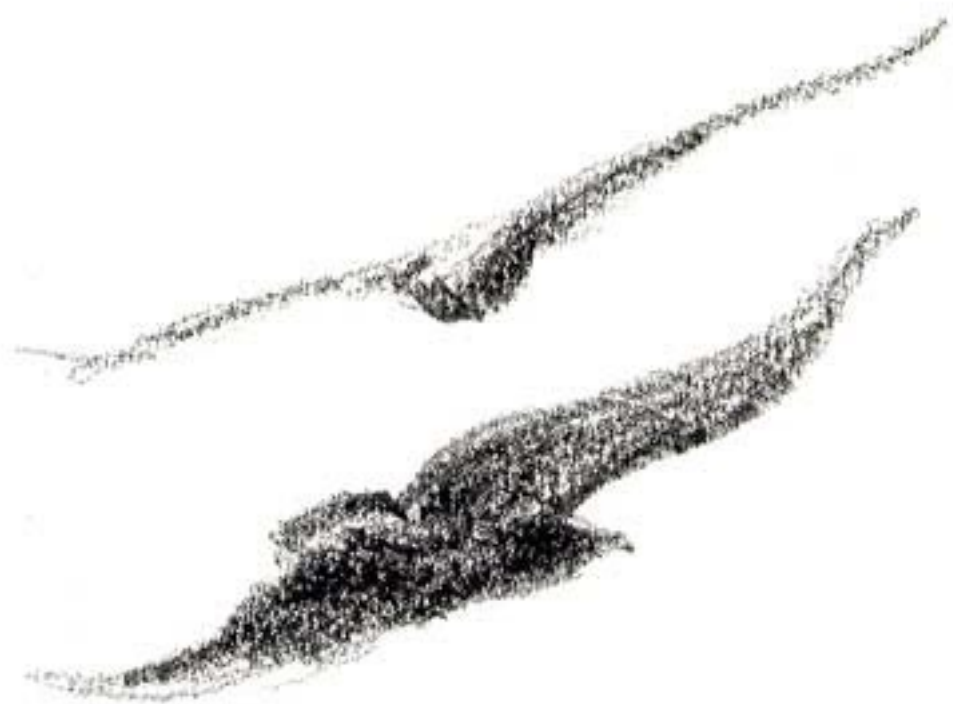

TÅKERNS FÄLT- STATION

Informerar dec-03

Föreningen Tåkerns Fältstation är en sammanslutning av fauna och flora intresserade personer och har till ändamål att främja intresset för biologiska studier samt att verksamt deltaga i arbetet för naturskydd.

Styrelsen

Ordförande: Bengt Andersson 0144 - 108 72
Åkerstigen 6 bengt.andersson@odeshog.se
599 32 ÖDESHÖG

Vice ordf: Tommy Tyrberg tel 011-532 30
Kimstadvägen 37 tommy.tyrberg@norrkopning.mail.telia.com
610 20 KIMSTAD

Sekreterare: Lars Gezelius 0142-145 69
Kummelgatan 13 lars.gezelius@e.lst.se
595 52 MJÖLBY

Kassör: Jan Henriksson 0142-138 63
Bondegatan 15 A janne.bittan@bredband.net
595 52 MJÖLBY

Ledamöter:

Anders Elf	Christer Eriksson	Lars Nilsson	Magnus Swenson
Svälinge	Klövergatan 3	Lagmansg. 22 A	Skogslund,
592 92 VADSTENA	599 31 ÖDESHÖG	595 52 MJÖLBY	596 91 SKÄNNINGE
0141 - 21 11 86	0144 - 316 81	0142 - 187 75	0143 - 300 06
lofstrand.elf@telia.com		rue637a@tninet.se	magnus.swenson@sterisol.se

Suppleanter:

Bengt Arhall	Jonny Martinsson	Ruben Brage
Fornsjövägen 7	Grubbs väg 3	Skogsgatan 97
595 44 MJÖLBY	596 93 SKÄNNINGE	587 23 LINKÖPING
0142 - 184 20	0142 - 36 01 00	013-465 36 82
bengt.arhall@telia.com	jonny.martinsson@mailbox.swipnet.se	ruben.brage@bredband.net

Föreningsadress: Tåkerns Fältstation, Box 204, 595 22 MJÖLBY

Fältstation: Kvarnstugan, Ramstad, 599 93 ÖDESHÖG tel 0144-321 19

Postgironummer: 26 34 96 - 2

Logi och guidning: Platschefen 0144 - 321 19

Medlemsavgift: Avgiften för 2003 är 85 kr och inkluderar tre info'n och Vingspegeln nr 2 (tema Tåkern). Den som prenumererar på Vingspegeln separat behöver bara betala 70 kr.

Engurefond, postgiro: 93 76 75 - 7 (stöd till fågelstationen vid Engure, Lettland)

Adress hemsida: <http://hem.fyristorg.com/taken/>

Sett i Tåkernbygden

24 maj- 30 november (obsarna har ännu ej granskats av RRK)

Lars Gezelius

Doppingar - änder

En **storlom** rastade vid Glänås 14 juni (Tomas Bergkvist). Några intressanta doppingobservationer finns; 1-2 **svarthakedoppingar** sågs vid Glänås 11-12 oktober (Lasse Linde, Henrik Roos). **Smådopping** har noterats med ett ex Sjötuna 9 augusti (Tåkerns Fältstation), ett ex vid Glänåstornet 5 oktober (Bengt Andersson) och ett ex vid Hovtornet 3 oktober (Lars Frölich). En till två **gråhakedoppingar** sågs vid Svälinge 1-5 juni (Joakim Gustafsson, Lars Gezelius) och ett ex vid Åsby 22 maj (Joakim Gustafsson). Två **vita storkar** passerade förbi Glänås 20 juli (Bengt Andersson). Bland höstens stora mängder simfåglar i sjön fanns en **vitögd dykand** som nålen i höstacken. Den sågs från Glänåstornet 7 september och 11 oktober (Bengt Andersson, m.fl.). **Bergand** noterades vid Hov 11 oktober med fyra ex (Anders Ring), ett ex vid Hov 16 oktober (Jocke Gustafsson) samt sex ex där 2 november (Benny Ekberg). En honfärgad **rostand** sågs vid sjön 24 juli till 13 oktober (Bengt Andersson, m.fl.). En **alfågel** och en **sjöorre** rastade 15-19 oktober vid Hov (Toni Hermansson, m.fl.). En sommarobs av **salskrake** gjordes i Alvastraviken, Vättern, 5 juli (Bengt Andersson).

Rovfåglar

Pilgrimsfalk och **tornfalk** sågs på flera platser under september - oktober. Minst 15 **havsörnar** noterades runt sjön 26 oktober (Bengt Andersson, Lars Frölich, Christer Eriksson). En **brun glada** sågs vid Hovtornet 16 juli (Bosse Ebenman).

Hönsfåglar till ugglor

Småfläckig sumphöna visslade på Renstadmaden 27 maj - 21 juni (Lars Gezelius, m.fl.). 11-21 juni spelade ett ex vid Lövängsborg (Kjell Carlsson, m.fl.) och 13 juni spelade ett ex vid Säby (Kenneth Strand). Dessutom spelade en småfläckig i Hedakärret 31 maj (Lars Gezelius). **Kornknarr** spelade vid Stora Broby 29 maj-11 juni (Bengt Andersson, m.fl.). 11 juni hördes där två ex (Kjell Carlsson). Ett ex spelade också vid Isberga 21 juni (Anders Ring) och ett ex sågs vid Lövängsborg 15 augusti (Kenneth Strand). **Vaktlar** spelade i maj-juli på många platser; t.ex. Kvarnstugan, Gottorp, Isberga, Dags Mosse, Kolsbro, Lövängsborg, Heda kyrka, Älgsjö, Börstad och Svälinge. Ett ex hördes på Hånger så sent som 30 augusti (Elke Myrhede). En **rörhöna** noterades vid Glänåstornet 5 oktober (Bengt Andersson). **Dubbelbeckasiner** hördes i maj vid Lövängsborg men ingen obs finns under denna period. **Dvärgbeckasin** noterades vid fyra tillfällen; ett ex Åsberga 24 september (Anders Elf), två ex 19 oktober (Magnus Swenson), ett ex Sjötuna 16 oktober (Claes Nilsson) samt ett ex på Svanshals äng 7 november (Håkan Bengtsson). 1000 **tofsvipor** räknades ihop av Gunnar Myrhede vid Svälinge 11 oktober. En revrhävdande **mindre strandpipare** bokfördes vid Sjötuna 29 maj (Bengt Andersson) och 22 juni sågs där två par av samme man. **Större strandpipare** noterades med sex ex vid Sjötuna 20 september (Christer Kingård), tre ex Sjötuna 8 september (Joakim Gustafsson) och åtta ex där 4 augusti (Kim Arrio, Elis Ölvingsson, m.fl.). **Kustpipare** sågs med ett ex vid Kyleberg 27 september (Bengt Arhall), två ex Renstad kanal 20 september (Jocke Gustafsson). Som mest rastade 88 **kärnsnäppor** vid Sjötuna 11 oktober (Christer Kingård). En **kustsnäppa** rastade vid Sjötuna 4-6 augusti (Kim Arrio, Elis Ölvingsson, m.fl.) och hela 21 ex noterades där 29 juli (Benny Ekberg). Två **småsnäppor** rastade vid Sjötuna 13 september (Kim Arrio). **Mosnäppa** rastade med ett ex Tovören 12 juli (Lars Gezelius), ett ex Sjötuna 17 juli (Bengt Andersson), två ex Sjötuna 29 juli (Benny Ekberg) och ett ex där 16 augusti (Christer Kingård). Tre **spovsnäppor** rastade vid Sjötuna 6-8 augusti (Kim Arrio, Elis Ölvingsson, m.fl.). Sju ex rastade där 29 juli (Benny Ekberg), liksom fyra ex vid Tovören 12 juli (Lars Gezelius). Två **rödspovar** rastade vid Sjötuna 9 augusti (Kim Arrio, Elis Ölvingsson, m.fl.). Drygt 800 par **skrattmåsar** gick till häkning i sjön detta år (Lars Gezelius). Fyra **dvärgmåsar** höll till vid Sjötuna 29 maj (Bengt Andersson) och ett ex sågs vid

Svanshals äng 8 september (Östgötasvararen). **Silltruten** är inte så vanlig vid Tåkern, men två ex sågs vid Säbyön 14 juni (Tomas Bergkvist) och en ad sågs vid Glänåstornet 15 november (Anders Borgehed). Ca 10 par **svarttärnor** gick till häckning i vassen utanför Väversundamaden i början på juni. (Lars Gezelius, Karl-Martin Axelsson). Häckningen avbröts dock. Fem **skrântärnor** höll till vid Tovören 27 maj till 12 juli (Lars Gezelius) och nio ex rastade vid Sjötuna 29 juli (Benny Ekberg). En **berguv** sågs vid Svälinge 21 september och 25 november (Anders Elf) samt ett ex i Säby i november (Kenneth Strand). **Berguvs-paret** på Vadstena slott misslyckades med häckningen (Christer Elderud). **Jorduggla** noterades med ett ex på Väversundamaden 5 september (Kenneth Strand). **Nattskärria** hördes spela vid Dags Mosse 19 maj - 21 juni (Bengt Andersson, m.fl.). En honfärgad hittades trafikdödad vid Furåsa 29 juli (Rolf Adolfs-son) och en ovanlig obs gjordes då ett ex sågs vid vassen vid Renstad kanal 12 augusti (Karl-Martin Axelsson). En **kungsfiskare** förgyllde tillvaron vid Glänåstornet 7 september (Bengt Andersson). En **Göktyta** sjöng på Lindön 16 juni (Karl-Martin Axelsson).

Tättingar

Rödstrupig piplärka noterades med ett ex vid Åsberga 3 september (Anders Elf) och två ex vid Glänåstornet 7 september (Bengt Andersson). Ovanlig för Tåkern är **forsärulan**, men ett ex sågs vid Lövängsborg 17 augusti (Gebbe Björkman) och en ungfågel sågs vid Åsberga 19 september (Anders Elf). En **sommargylling** flöjtade vid Holmen 3 juni (Lars Nilsson). **Vassångaren** häckade troligen i sjön då en årsunge ringmärktes vid Renstad kanal 14 juli (Shai Agmon, Ruben Brage). En hane sjöng vid Svälینگetornet 27-28 maj (Lars Gezelius, m.fl.) och en hördes vid Renstad kanal under den långa perioden 11 juni till 16 augusti (Karl-Martin Axelsson, m.fl.). En **flodsångare** sjöng vid Bondorlunda 1 juli (Magnus Swenson) och en **busksångare** gladdade många nattliga skådare med sin ljuvliga sång strax söder om Heda från 3 juni till 22 juni (Kjell Carlsson, m.fl.). Många **kärrsångare** sjöng i bygden i maj/juni, t.ex. Kolsbro, St. Broby, Ålebäcklen, Lövängsborg (2), Ramstadbron (2), Alvastra klosterruin och 14 ex ringmärktes vid Renstad kanal på sensommaren (Lars Gezelius). **Gräshoppsångaren** var mycket fåtalig; sjungande hanar fanns vid Kvarnstugan och Lövängsborg. Fem **råkor** sågs 5 oktober (Bengt Andersson). Flera rastande **blåhakar** noterades; t.ex. ett ex Svälinge 29 augusti (Anders Elf) och ett till två ex Glänås 7-13 september (Bengt Arhall, Mikael Bouveng). Hela 300 **vinterhämplingar** sågs 5 oktober (Bengt Andersson) och två **snösiskor** sågs vid Ramstadbron 18 oktober (Mikael Ackelman). **Rosenfinkar** var det gott om på nordöstra Omberg där 15 sjungande räknades 9 juni (Bengt Arhall). Enstaka **lappsparvar** noterades 2 september - 27 oktober (Anders Elf, mfl.), liksom enstaka **snösparvar** 22 oktober - 2 november (Bengt Andersson, Joakim Gustafsson, Anders Elf).

Simfågelräkning 18 januari

Söndag 18 januari 2004 är det som vanligt internationell midvinterräkning av simfåglar. Om Tåkern är öppen räknar vi där. Annars ska vi i alla fall täcka in Vättern från Hästholmen till Nässja. Även Svartån i Mjölby tillhör vårt område. Anmälan till Lars Gezelius. Tel. 070-325 12 88.

Vårens första gåsräkning

Vi drar igång räknandet av rastande gäss den 6 mars igen. Anmälan till Bengt Andersson, 0144-108 72.

KRAV-rally 10 januari

Underteckade inbjuder till artrally lördag 10 januari 2004. Vi tävlar i två-fyr-manna lag och startar på valfri plats i Östergötland kl. 09.00. Återsamling på Linköpings tågstation senast kl. 16.00. Poängavdrag för sen ankomst. Därefter bastu, mat, genomgång vid Hems-löjden i Linköping. Det lag som sett eller hört flest arter vinner. Alla lagmedlemmar ska ha sett eller hört fågeln. Man får alltså inte åka bil. Anmälan till Lars Gezelius, lars.gezelius@e.lst.se senast 8 januari. **Lars Gezelius & Vesa Jussila**

Gässen vid Tåkern sommar/höst

Lars Gezelius och Bengt Andersson

Under hösten genomfördes nio gåsräkningar. Mittmånadsräkningarna ingår i de av Wetlands International samordnade europeiska inventeringarna av gäss. Räkningmetodikerna var densamma som tidigare år, dvs gässen räknades under morgonuppfloget från sju platser runt sjön. Dessutom har räkningarna kompletterats med artbestämning av ovanligare arter på fälten senare samma dag. Antalet gäss vid de olika tillfällena framgår av tabellen nedan. Det mest anmärkningsvärda med höstens räkningar var väl att **sädgässen** återigen blev rejält distanserade av mängden grågäss (grågåsmax var rekord för Tåkern) och att antalet kanadagäss var ovanligt lågt hela perioden. Sädgässen var kvar ovanligt länge beroende på den milda hösten. Två **tundrasädgäss** *A. f. rossicus* sågs vid Svälinge 14 oktober (Anders Elf). Både 1998 och 1999 noterades 19 **fjällgäss** och 2000 var det 17 ex. och 2001 ca 25 ex. I höst liksom i fjol gästades Tåkern dock bara av en gammal fågel; ett ex vid Åsberga 1 oktober (Anders Elf).

En **rödhalsad gås** rastade vid Hovtornet 13 september (Benny Ekberg). Tre observationer av **stripgås** gjordes; en vid Glänås 5 oktober (Bengt Andersson), en ad Källstad kyrka 28 september (Anders Elf) och en i Säbyviken 1 juni (Magnus Swenson, Jan Henriksson). **Spetsbergsgässen** uppträdde i rekordantal. Som mest inräknades 102 ex så sent som 22 november (Benny Ekberg). **Bläsgässen** var däremot direkt ovanliga med max 9 ex i oktober. **Vitkindad gås** hade sin högsta notering redan i slutet av september. Inga **snögäss** noterades. En ovanlig observation var den av 75 sträckande **prutgäss** vid Svälinge 4 juni (Anders Elf).

I tabellen framgår även höstens siffror för **trana**. Arten har nu legat stabilt på maxantal kring 3000 under de senaste fem höstarna. Årets maxsiffra är den tredje högsta någonsin vid Tåkern.

	16/8	30/8	13/9	27/9	11/10	18/10	25/10	2/11	15/11
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	-	-	310	6900	6800	7830	8300	9650	7130
Grågås <i>Anser anser</i>	11520	13380	8530	7100	5000	91	4	9	1
Bläsgås <i>Anser albifrons</i>	-	-	-	2	2	9	5	3	2
Spetsbergsgås <i>Anser brachyrhynchus</i>	-	-	-	-	20	20	28	37	100
Fjällgås <i>Anser erythropus</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	1510	2000	510	1130	1500	1080	1250	1060	1330
Vitkindad gås <i>Branta leucopsis</i>	-	-	37	60	25	50	-	37	-
Prutgås <i>Branta bernicla</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trana <i>Grus grus</i>	942	2144	2222	2700	2600	3	-	-	-

Simfågelräkningar

Lars Gezelius

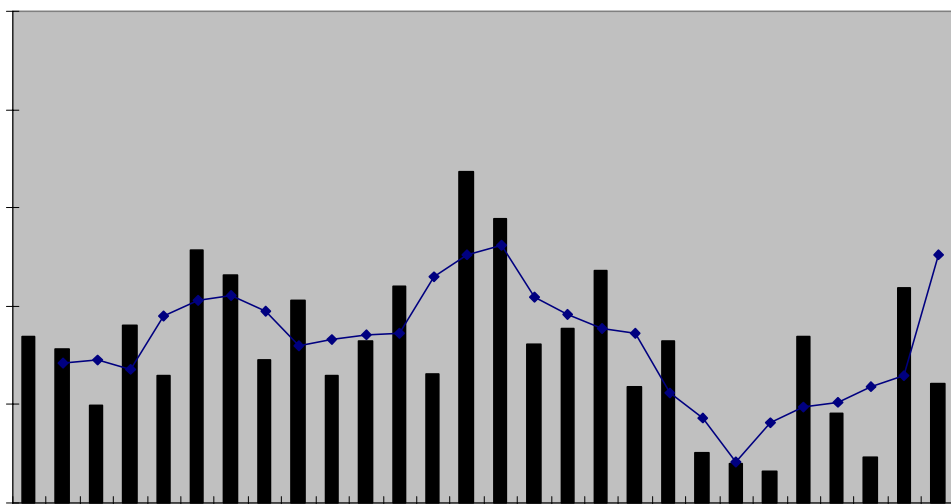
Under hösten genomfördes tre simfågelräkningar (se tabellen intill). Räkningen i september var en del av de alleuropeiska räkningarna av simfåglar som samordnas av Wetlands International. Väderbetingelserna var vid de flesta räkningstillfällen tämligen gynnsamma. Vid räkningarna i augusti och september var sikten god och vinden svag. Oktoberräkningen däremot genomfördes i frisk V-vind och med regnskurar. Observationsplatserna var bemannade som tidigare år.

Efter några höstar med stigande antal rastande simfåglar smällde det denna höst till med ett präktigt rekord. I mitten av september rastade över 40 000 simfåglar i sjön! (om man inkluderar gässen). Antalen var vid samtliga räkningar långt över medelantalen för de senaste tio åren (se tabell).

Antalet **skäggdoppingar** var mycket högt, medan däremot **storskarv** förekom i mera normala antal. Mycket höga antal noterades över hela höstsäsongen för **bläsand**, **brunand** och **knölsvan**. Vad gäller den sistnämnda gick även häckningen mycket bra - ca 150 kullar räknades i september! **Sothönan** uppvisade en fantastisk topp i september med drygt 10000. Även **vigg** förekom i höga antal, särskilt i oktober. Det var stora antal obestämda änder mitt ute på sjön. Det mesta av dem var troligen brunand, bläsand och en hel del vigg, så siffrorna för nämnda arter är säkert i underkant. Tämligen höga antal var det av **snatterand**, **kricka** och **skedand**. 369 snatteränder i augusti är nära rekordet. Arter som förekom i helt normala antal var **gräsand** och **knipa**. Bland de ovanligare arterna kan nämnas **rostand**, **svarthakedopping**, **bergand**, **alfågel** och **vitögdykand** (se obsavsnittet).

Salskrake, som var sparsam vid räkningarna, är noterad från 11 september. I slutet av oktober sågs 60 ex och 22 november noterades 150 ex vid Hov (Christer Kingård). I övrigt utanför de ordinarie räkningarna kan nämnas 600 **vigg** 3 juli vid Sjötuna (Lars Gezelius), fyra **årtor** 21 september (Anders Elf), fyra **gravänder** 19 oktober (Leif Jern), 40 **sångsvanar** 18 oktober (Östgötasvararen) och 2200 **knölsvanar** i början av december (Lars Gezelius) (torde vara decemberrekord för Tåkern).

Undervattenvegetationens utbredning undersöktes av två studenter från Greifswald universitet i Tyskland som ett praktikarbete på Länsstyrelsen Östergötland. En mycket stor del av sjöns bottenyta var bevuxen av frodiga kransalgsbestånd som dominerades av kransalgen rödsträffe (*Chara tomentosa*).

Totalt antal inräknade simfåglar, exklusive sothöns, i Tåkern under septemberräkningen 1974-2003. Linjen anger rullande treårsmedelvärde.

Tabell. Antal simfåglar vid höstens simfågelräkningar. Inom parentes anges medelantalet för de senaste 10 årens räkningar.

	16/8	(92-01)	13/9	(93-02)	13/10	(92-01)
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	252	(77)	184	(76)	137	(73)
Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	1	(0)	0	(0)	1	(1)
Storskarv <i>Phalarocorax carbo</i>	591	(319)	100	(335)	169	(158)
Häger <i>Ardea cinerea</i>	58	(44)	47	(33)	13	(36)
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	1314	(941)	2424	(886)	1720	(1021)
Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	0	(0)	10	(1)	2	(14)
Rostand <i>Tadorna ferruginea</i>	0	(0)	0	(0)	1	(0)
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	3	(0)	0	(1)	2	(2)
Bläsand <i>Anas penelope</i>	2013	(215)	2601	(537)	4751	(987)
Snatterand <i>Anas strepera</i>	369	(113)	237	(87)	162	(124)
Kricka <i>Anas crecca</i>	1005	(765)	1894	(682)	442	(323)
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	1053	(1469)	920	(774)	912	(579)
Stjärtand <i>Anas acuta</i>	13	(5)	34	(14)	16	(21)
Årta <i>Anas querquedula</i>	1	(2)	0	(0)	0	(0)
Skedand <i>Anas clypeata</i>	29	(30)	60	(18)	3	(25)
Brunand <i>Aythya ferina</i>	3932	(1669)	5093	(1114)	4093	(1339)
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	60	(52)	300	(97)	1020	(282)
Bergand <i>Aythya marila</i>	0	(0)	0	(0)	4	(0)
Vitögd dykand <i>Aythya nyroca</i>	0	(0)	0	(0)	1	(0)
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	72	(35)	31	(39)	66	(63)
Obest. änder <i>Ducks sp.</i>	1485	(553)	6950	(361)	4570	(886)
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	4	(0)	0	(0)	7	(26)
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	0	(0)	0	(11)	0	(1)
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	0	(3)	9	(52)	208	(240)
Obest skrak <i>Mergus sp.</i>	0	(0)	0	(0)	0	(6)
Sothöna <i>Fulica atra</i>	2093	(1646)	10149	(1707)	1500	(1800)
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Summa:	14348	(7940)	31043	(6978)	19910	(8011)
% av medelvärdet	181 %		445 %		248 %	

Kallelse till årsmöte

Tåkerns Fältstation håller årsmöte onsdagen den **3 mars 2004 kl. 18.30**. Platsen är **Mjölby hembygdsgård** (mittemot vandrarhemmet). Efter årsmötesförhandlingarna blir det ett föredrag av Ulrik Lohm, från Hånger, i ämnet "Livet vid Tåkern kring förra sekelskiftet". Fika serveras till självkostnadspris.

Välkommen !

Stöd Engure fågelstation i Lettland

Tåkerns Fältstations fond för bidrag till verksamheten vid Engure fågelstation lever vidare. Enguresjön ligger nära kusten vid Rigabukten och är Tåkerns "vän-sjö". Den liknar Tåkern med stora vassområden och kransalger bland undervattensväxterna. Verksamheten vid Engure drivs av Biologiska institutet och är inriktad på populationsekologi hos framförallt änder och skrattmå. s.

Det är fortfarande kärva tider för Engure stationen och framtiden är oviss.

Tåkerns Fältstation delade 2003 ut 1500 kr till Engure och på sex år har utdelningen blivit 20 000 till verksamheten där.

15 000 kr av summan kommer från enskilda donatorer vilket vi tackar så mycket för. Kvar i fonden till detta år finns nu endast ett mindre belopp.

Bidraget går och kommer att gå till den löpande verksamheten samt till utrustning som kan behövas vid Engure. Valfritt belopp kan betalas in på "Engure fondens" postgirokonto:

93 76 75 - 7

Janis Viksne, Engure, hälsar och tackar !

Dr. Janis Viksne som är chef för fältstationen skriver och tackar för vårt stöd till Engure fågelstation. Vårt stöd må vara måttligt men det är ändå mycket välkommet för Engure - eller som Janis skriver: "Stödet till Engure från vetenskapsakademin har varit mycket stabilt under de senaste 10 åren - det är samma låga nivå nu som i början av 1990-talet..."

**STÖD
TÅKERNS FÄLTSTATION
BLI MEDLEM**

Årsavgift 85 kr

Postgiro 26 34 96 - 2